

ZONDER GERECHTIGHEID BLIJFT VREDE EEN ILLUSIE

Tent of Nations nabij Bethlehem is de educatieve boerderij van de Palestijns-christelijke familie Nassar. Ondanks intimidaties en dreiging van landonteigening, stelt de familie Nassar zich geweldloos en creatief op. Journalist **Theo Brand was er twee weken. "Bestaat Tent of Nations over vijf jaar nog?"**

  THEO BRAND

Met hun geweldloze levensovertuiging en handelwijze heeft de familie Nassar een hoge gunfactor in Nederland. Zelfs een aantal Israël-fans loopt met de Palestijnse familie weg. 'Gelukkig zijn er ook goede Palestijnen. En dat is niet zo vreemd, want deze Palestijnen zijn christelijk.'

Het is een houding die ik aantref in vooral het behoudende deel van de Protestantse Kerk in Nederland. Met hun liefde en emotionele voorkeur voor Israël, kan er best een complimentje af voor deze zogenaamd atypische Palestijnse familie.

Deze manier van kijken doet echter geen recht aan de familie Nassar en ook niet aan het Palestijnse volk. Wie niet wil doorgronden wat er werkelijk aan de hand is op de sinds 1967 illegaal door Israël bezette Westbank - en ook in Gaza uiteraard - steekt zijn kop in het zand. Daarmee wordt niemand serieus genomen; en de familie Nassar al helemaal niet.

De nieuwe scriba van de PKN, Kees van Ekris, spreekt inzake Israël-Palestina over 'het verwonde midden'. Gaza, Westbank en Israël... compassie met alle slachtoffers: het is alleszins begrijpelijk. Maar als het daarbij blijft, schiet je als kerk in je analyse ernstig tekort. De kerkleiding durft geen oordeel te vellen over militaire bezetting, doorgaande kolonisering en ook, sinds ruim anderhalf jaar, genocide.

Veel kerkmensen snappen niet goed dat het Bijbelse

Lutherse Kerk van Bethlehem, kort na de dienst

concept Israël wat anders is dan de moderne staat met dezelfde naam. Of ze zijn, zoals dominee Alfons van Vliet uit Friesland, ervan overtuigd dat God zelf het hele land exclusief aan de Joden beloofd heeft: *from the river to the sea*. Hoeveel doden er ook vallen... God wil het zo. En de kerkleiding moet vervolgens 'de boel bij elkaar houden'.

CHECKPOINT

Het is half september als ik dit artikel schrijf. De zon schijnt en het is rond de dertig graden. Gisteren hakte ik hier samen met andere vrijwilligers nog stekelige struiken weg van de rotsbodem, omdat er op het terrein van Tent of Nations plaats moet komen voor nieuwe druivenplanten en olijfbomen. Hoe hopeloos de situatie ook is vanwege oprukkende kolonisten, intimidaties en oeverloze rechtszaken, de familie houdt

Daher Nassar en Theo Brand

Kunstwerk van Banksy op de muur in Bethlehem

Daher Nassar

de hoop levend. Of zoals veel Palestijnen zeggen: *to exist is to resist.*

Over mijn laptopscherm kijk ik uit over prachtige bergen en heuvels. De boerderij van de familie Nassar ligt op ruim negenhonderd meter hoogte. Beneden ligt het eeuwenoude Palestijnse dorp Nahalin, waar enkele minaretten de lucht in steken. Hoger gelegen, tegen de heuvels erachter, ligt de veel grotere illegale joodse nederzetting Betar Illit. Zeventigduizend kolonisten leven in deze stad, in luxe huizen die de afgelopen jaren in rap tempo uit de grond zijn gestampt en van alle gemakken zijn voorzien.

De comfortabele en brede wegen naar de nederzettingen zijn voor Palestijnen verboden. De familie Nassar doet er zeker twee keer zo lang over om met de auto naar Bethlehem te gaan dan bijvoorbeeld de nieuwe burens, de kolonisten. De Nassars moeten over

smalle en soms onverharde wegen rijden. En met een beetje pech sta je, zonder aantoonbare reden, twee uur stil voor een checkpoint. Israëliische militairen laten graag zien wie de baas is. En wie bezwaar maakt of protesteert, is zijn leven niet zeker.

Ik ben voor een periode van bijna twee weken op de boerderij. En wat uit alle verhalen van de familie blijkt is dat het verzet van Tent of Nations symbool staat voor het verzet van het hele Palestijnse volk. En het lot van de zes miljoen Palestijnen in het heilige land kun je tegelijk weerspiegeld zien in de bijna uitzichtloze situatie van de familie Nassar.

Natuurlijk moet je solidair zijn met alle mensen. Maar de Israëli's hebben privileges. Het voortdurende ongemak van bezetting, apartheid en doorgaande kolonisering is uitsluitend iets voor de Palestijnen. Vergeet ook de statistieken niet: het aantal dodelijke >

slachtoffers aan Palestijnse kant is al decennia tot honderd keer hoger dan aan Israëlische kant. De dagelijkse intimidaties en arrestaties en het uithoudingsvermogen van de miljoenen Palestijnen in het heilige land, zien we in Nederland niet. Wat al tientallen jaren de status quo is, valt niet op. Wat we nadrukkelijk wel zien in de media is wanneer enkelingen van hen doordraaien en verzetsgeweld plegen.

HOBBELS EN KUILEN

“We geven niet op,” zegt Amal Nassar (62) die dagelijks met haar oudere broer Daher (70) de vrijwilligers van eten en drinken voorziet en met hen afstemt over de werkzaamheden op de boerderij. Er zijn nu drie Nederlandse vrijwilligers. Ook zijn er twee jonge Amerikanen en een wat oudere Duitser die hier voor een langere periode verblijven en werken.

De vrijwilligers zijn vaak christelijk geïnspireerd en toegewijd aan zowel de familie Nassar als aan de Palestijnse zaak. Waarbij ze ook allemaal een gevoeligheid aan de dag leggen voor de weerbarstigheid van de geschiedenis en de Holocaust. Is het misschien een onuitgesproken besef dat de vrijwilligers hier zijn voor de slachtoffers van de slachtoffers?

De Nassars wonen al generaties in het gebied. In hun bestelwagen, een oude witte Peugeot die soms startproblemen heeft, maken ze heel wat kilometers over hobbels en door kuilen tussen Bethlehem en de boerderij.

Grenzend aan het terrein staan sinds kort grote wooncabines waar kolonisten verblijven of wonen. Dat is in strijd met het internationaal recht, en de familie Nassar ervaart dat als intimiderend. Eerder deze week hoorden we een drone overvliegen die ook bleef hangen. Van wie? Waarom? Een klacht indienen kan domweg niet.

Het is zinvol vrijwilligerswerk in een prachtige omgeving. Maar het gebeurt in een context van onrecht en dreiging, waar Palestijnen aan het kortste eind trekken. Ook daar praten we over als vrijwilligers. De Amerikaanse studente Cati Adele analyseert de situatie en de rol van de USA. Ze kijkt nogal gedeprimeerd. Maar op haar pet zien we een smiley. Iemand zegt: “Als ik je gezicht zie, dan is dat in contrast met het gezicht op je petje. Vergeet niet ook te blijven lachen!” Ze glimlacht en zegt “Ja, goeie tip!”

Op deze manier houden we de moed erin. Ook worden er verjaardagen gevierd, zowel van familieleden als van de vrijwilligers. De maaltijden onder de overkapping naast de compound, beginnen we met een kort lied uit Taizé. Tijdens het eten en de gezellige gesprekken,

horen we in de verte soms een donderend geluid. Het zijn de bommen die het Israëlische leger op Gaza dropt, zo'n tachtig kilometer verderop. Het gekke is dat je er bijna aan gewend raakt.

De maaltijd mondt regelmatig uit in goede gesprekken over de situatie in Palestina of breder in de wereld. Uiteraard is Engels onze voertaal. En gezellig is dat Amal en Daher ook altijd mee lunchen en voor koffie zorgen. Meestal komt moeder (87) dan ook mee. Werkend op het land hoor je de gebeden uit de moskee van Nahalin, en even later Israëlische muziek uit de wooncabines van de kolonisten hier vlak naast. Gelukkig niet tegelijk. Het doet je filosoferen over wat goed samenleven is. En hoe bizar de situatie op de Westbank al tientallen jaren is, met een onderscheid tussen eersterangs en tweederangs mensen. Het is apartheid, ook al vinden veel mensen het in Nederland normaal of juist nogal ingewikkeld.

APARTHEID

Naast het egaliseren van de speeltuin, door samen grond los te hakken en te verplaatsen, doe ik nog wat schilderwerk: slecht leesbare letters op een stenen podium in de open lucht, herstel ik met verf. Het gaat om de woorden *People Building Bridges*, één van de slogans van Tent of Nations. De woorden zijn na de klus beter zichtbaar, zowel in het Engels als in het Arabisch.

Daoud Nassar – boegbeeld van Tent of Nations en de jongere broer van Amal en Daher – is niet aanwezig. Hij maakt een toer door Europa om steun te verwerven. Hij spreekt onder meer met mensen in het Europees Parlement en geeft lezingen. Wel zit hij in de WhatsApp-groep zodat hij op de hoogte blijft van wat er speelt. Wanneer ik een foto deel van de opnieuw geverfde letters appt hij terug: “Mooi gedaan. Nu kunnen ze met die drones goed lezen waar we voor staan!”

We maken ook een foto waarop je kunt zien hoe de kolonisten vlak naast ons, militair prikkeldraad door het hek van Tent Nations hebben aangebracht.

Uiteraard zonder enig overleg. Eerder dit jaar is weleens een kolonist ongevraagd het terrein op gewandeld. De familie voelt zich hierdoor geïntimideerd en is al dertig jaar verwickeld in een rechtszaak over het eigendom van de grond, terwijl er eigendoms papieren zijn uit 1916.

Eenmalig verlaat ik met mijn reismaatje het terrein van Tent of Nations voor een verblijf van ruim een etmaal in Bethlehem. Een taxi haalt ons op. Gelukkig kunnen we doorrijden, ook bij het checkpoint. We zien wat meer van de Westbank dankzij een gids: Usama Nicola (48). Hij is een christelijke Palestijn die veel weet over

de militaire bezetting, de muur en de apartheid. Twee keer zat hij wegens gewelddoos verzet in een Israëlische gevangenis. Hij rijdt ons in zijn auto rond en vertelt tegelijk. We komen op plekken waar hij nu nog komen mag; steeds meer locaties zijn voor Palestijnen niet toegankelijk.

MOED EN GELOOF

We rijden langs het oudste stukje van de muur met wachttorens uit 2002. Graffiti siert de muur, onder meer een beroemde tekening van Banksy met twee engelen, door de Britse kunstenaar daar zelf in 2017 aangebracht. De inmiddels honderden kilometers lange afscheiding loopt niet óp de grens van Israël en de bezette Westbank - de zogeheten groene lijn - maar dwars dóór Palestijns gebied. Volgens Israël om veiligheidsredenen. In de praktijk vergemakkelijkt de muur - of het hek - al decennia de doorgaande illegale kolonisering ten koste van de Palestijnse bevolking. We zien verderop op de muur een portret van de vermoorde journaliste Shireen Abu Akleh (1971-2022) en rijden door naar het Palestijnse vluchtelingenkamp van de VN; inmiddels lijkt het kamp op een woonwijk. Er wonen zesduizend mensen dicht op elkaar. Het gaat om Palestijnen die verdreven zijn toen Israël werd gesticht in 1948, en hun nakomelingen. Er zijn meer van dit soort kampen.

De volgende ochtend, zondagmorgen, gaan we naar een viering van de Lutherse gemeente in Bethlehem. Het is de spirituele thuisbasis van de familie Nassar. De kerkdienst is in het Arabisch. Voorin de kerk is het beroemde kunstwerk 'Christ in the Rubble' te zien waarmee dominee Munther Isaac met kerst 2023 een wereldberoemd statement maakte, naar aanleiding van

Amal Nassar snijdt taart aan met vrijwilligers van Tent of Nations

de genocide in Gaza.

We zien Amal en Daher, nu in hun zondagse kleding, en andere familieleden. Ook de vier mensen van EAPPI, het programma van de Wereldraad van Kerken, zijn in de kerk. Zij zijn op de Westbank om te rapporteren over de mensenrechtensituatie. Ze doen soms ook vrijwilligerswerk bij Tent of Nations.

Met grote vragen ga ik straks weer naar Nederland. Bestaat Tent of Nations over vijf jaar nog? Hoe is het dan met de Palestijnen op de Westbank? En die in Gaza? De moed, het geloof en het uithoudingsvermogen van de familie Nassar maken indruk en gaan mee. Tent of Nations is in mijn waarneming geen aandoenlijke vredes mascotte, maar vooral een icoon van gewelddoos Palestijns verzet tegen structureel onrecht. ■

Tent of Nations is een educatieve boerderij van de Palestijns-christelijke familie Nassar. Ze leven onder bezetting en worden bedreigd door kolonisatie. Niettemin is hun motto 'Wij weigeren vijanden te zijn'. Vrienden Tent of Nations Nederland ondersteunt de familie in haar werk. Buitenlandse vrijwilligers zijn erg belangrijk en een relatief groot aantal van hen komt uit Nederland. Ze zijn er niet alleen om het risico op aanvallen en vernielingen te verminderen, maar ook als morele steun voor de familie Nassar. En er is altijd veel praktisch werk te doen op de boerderij. Zie de website www.tentofnations.nl.

Theo Brand is politicoloog, zelfstandig journalist, tekstschrijver en redacteur.